

УДК 654.07:331.101

Шапошников К.С.

*доктор економічних наук, професор,
декан факультету економіки і менеджменту
Херсонського державного університету*

СУЧАСНІ ДЖЕРЕЛА ПІДВИЩЕННЯ ПРОЦЕСНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ: МОДЕРНІЗАЦІЯ КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

MODERN SOURCES INCREASE PROCESSES COMPETITIVENESS: MODERNIZATION OF CORPORATE ENTERPRISE

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена висвітленню проблем модернізації корпоративних підприємств як джерела конкурентоспроможності. Базуючись на критичному аналізі динаміки розвитку корпоративного сектора, запропоновано заходи щодо підвищення ефективності функціонування корпоративного сектора національної економіки.

Ключові слова: конкурентоспроможність, корпоративний сектор, корпоративне підприємство, модернізація, національна економіка.

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена рассмотрению проблем модернизации корпоративных предприятий как источника конкурентоспособности. Базируясь на критическом анализе динамики развития корпоративного сектора, предложены мероприятия по повышению эффективности функционирования корпоративного сектора национальной экономики.

Ключевые слова: конкурентоспособность, корпоративный сектор, корпоративное предприятие, модернизация, национальная экономика.

ANNOTATION

The article is devoted to the problems of modernization as a source of corporate competitiveness. Based on the analysis of the dynamics of the corporate sector, and suggests measures to improve the efficiency of the corporate sector of the national economy. The article is devoted to the problems of modernization as a source of corporate competitiveness. Based on the analysis of the dynamics of the corporate sector, and suggests measures to improve the efficiency of the corporate sector of the national economy.

Keywords: competitiveness, corporate sector, corporate enterprise, modernization, national economy.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення спостерігається значна невідповідність структури виробництва вітчизняних корпоративних підприємств вимогам нового технологічного укладу. Разом з тим усі найуспішніші підприємства зосереджені у корпоративному секторі національної економіки, що відповідає сучасним тенденціям концентрації власності та ресурсів. Саме тому нагальною є проблема пошуку сучасних джерел підвищення конкурентоспроможності через модернізацію підприємств корпоративного сектора.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку корпоративного сектора національної економіки та здійснення модернізації корпоративних підприємств розглядалися у наукових публікаціях таких вітчизняних вчених, як: О. Гудзь [1], Ю. Єфімичев [2; 3], О. Ілюхін [4], В. Коваль [5], Г. Олійник [6], О. Редькін [7; 8],

О. Трофімов [9; 10], Н. Хрущ [8] та ін. Належної уваги заслуговують також наукові розробки інших вітчизняних і зарубіжних вчених.

Постановка завдання. Метою нашого дослідження є обґрунтування модернізації корпоративних підприємств як сучасного джерела підвищення процесної конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Хоча сьогодні темпи економічно+го зростання в Україні і виявляють залежність від внутрішніх соціально-політичних та соціально-економічних проблем, тим не менш вагомими залишаються і зовнішні економічні чинники, а також хиткість внутрішньої економічної кон'юнктури, базою для якої є розвиток корпоративного сектора національної економіки і, відповідно, розвиток корпоративних підприємств.

На нашу думку, стійке або хоча б дискретне економічне зростання можливе за умов зростання інвестицій в основний капітал корпоративних підприємств, оскільки останні економічні кризи 2008, 2014 років мали системні ознаки. При цьому варто звернути увагу на те, що у сфері інвестування кризи виявилися гострішими, ніж у інших сферах. Результатом є старіння та знос основних фондів, у першу чергу виробничого обладнання, котре у більшості випадків не задовольняє сучасним потребам виробництва, новітнім технологіям, розроблюваним ноу-хау. Це своєю чергою загрожує економічній безпеці України, яка вже під загрозою внаслідок складних соціальнополітичних трансформацій, а економічна небезпека може стати джерелом техногенних катастроф (на жаль, такі приклади у світовій практиці вже відомі).

На сьогодні амортизація основних фондів у корпоративному секторі національної економіки складає 45%, а середній термін роботи обладнання – більше, ніж 15 років. При цьому старінні за паспортом відбувається після 7-8 років експлуатації [2; 3]. Ключові для національної економіки галузі, наприклад залізнична, енергетична, легка промисловість, машинобудування та інші, потребують докорінної модернізації, що стане поштовхом переходу національної економіки до нового технологічного укладу разом з усім цивілізованим світом. Оскільки всі

провідні підприємства вищезгаданих галузей є корпоративними, це знову підтверджує актуальність проведеного дослідження.

У таких умовах корпоративні підприємства мають спланувати та реалізувати модернізацію виробництва продукції (надання послуг) та переорієнтацію виробництва на випуск інноваційної, наукомісткої, конкурентоспроможної продукції. Очевидно, що така модернізація матиме комплексний характер. Модернізація корпоративного підприємства розглядається нами як багатогранний процес, що включає в себе комплекс інноваційних рішень, спрямованих на перехід корпоративного підприємства на якісно новий рівень. Ми погоджуємося з думкою вчених [1-3; 9; 10], які вважають, що сьогодні можна виділити два напрями модернізації корпоративних підприємств: технологічний напрям та соціальний напрям. Розглянемо ці напрями модернізації корпоративних підприємств.

1. Технологічний напрям. Він включає у себе реновацію та технологічну інновацію. Реновація – це процес заміщення обладнання і машин на нові у зв'язку з фізичним та моральним старінням і зносом [2]. Технологічна інновація – це модернізація випереджаючого характеру, що передбачає вихід на новий рівень виробництва шляхом освоєння процесних та товарних інновацій або бенчмаркінга. Процесна інновація – це впровадження нового або удосконаленого способу виробництва продукції (надання послуг) за допомогою зміни технологій виробництва, виробничого обладнання, програмного забезпечення тощо [3]. Товарна інновація – це пропонування на ринок товарів чи послуг, які відрізняються поліпшеними порівняно з аналогами характеристиками.

Бенчмаркінг передбачає вивчення досвіду лідерів галузі та використання цього досвіду у своїй роботі (процесний, функціональний, технологічний тощо) [8; 11]. У контексті нашого дослідження вважаємо необхідним використання виробничого бенчмаркінгу, особливості якого для корпоративних підприємств були окреслені нами у праці [11]. Нагадаємо, що виробнича система у сучасній літературі [1; 4; 5] розглядається як сукупність процесів виробничої та збутової діяльності на етапах від сировини до реалізації готового продукту. Саме тому якість продукції, витрати виробництва та конкурентоспроможність продукції, підприємства, сектора залежать від функціонування виробничої системи корпоративного підприємства. Зауважимо, що в сучасних соціально-політичних та соціально-економічних умовах, коли народ України вкотре виборює право на незалежність, намагається відстояти політичну та економічну безпеку, більшість корпоративних підприємств не має можливості закупити нове сучасне обладнання. Тому чи не єдиним виходом із ситуації стає використання інноваційних управлінських рішень, розробка відповідних концепцій,

спрямованих на покращення та оптимізацію провідних виробничих процесів за допомогою зменшення втрат, а також використання інших некапіталомістких способів підвищення продуктивності. Цікавим у цьому плані вважаємо досвід Японії, Китаю, Південної Кореї, Грузії.

Систематизація досвіду організації виробництва у цих країнах представлена у працях [1; 4; 6; 8; 9]. Для того щоб отримати бажане від модернізації корпоративного підприємства, необхідно скористатися низкою заходів, насамперед формування раціональної структури джерел фінансування модернізації корпоративного підприємства. Відомо, що зовнішніми джерелами є регуляторна політика держави, залучені кошти, лізинг, а внутрішніми – прибуток та амортизація.

Регуляторна політика держави будується на необхідності формування та реалізації цільових державних програм інноваційного спрямування, для реалізації яких мають спрямовуватися відповідні ресурси та інституціональна підтримка. Створення державою відповідного інституціонального середовища, а потім і інвестиційного клімату, пряме бюджетне фінансування, підтримка венчурних операцій безумовно підтримує модернізацію корпоративних підприємств, проте в сучасних умовах в Україні це занадто важко. Банківське кредитування, на жаль, сьогодні також не є популярним серед корпоративних підприємств у силу соціально-політичних процесів. Отже, корпоративні підприємства знову мають обирати між модернізацією та виживанням, що зумовлено гострою нестачею фінансових ресурсів.

Обмеженість власних коштів також не дає можливості придбання нового обладнання і дозволяє тільки ремонтувати старе. Для залучення зовнішніх інвестицій необхідна якісна розробка відповідних інвестиційно-інноваційних проектів, основою яких є енергозбереження як нагальна передумова модернізації виробничих процесів.

2. Соціальний напрям. Теза про те, що кадри є основою будь-якої політики організації, беззаперечно, доведена науковою спільнотою. Однак на багатьох корпоративних підприємствах гострою є проблема старіння кваліфікованих кадрів і залучення молодих фахівців із сучасною освітою. Отже, корпоративні підприємства мають формувати і підтримувати кадровий потенціал. Кадровий потенціал має включати в себе і креативний потенціал [5; 11]. Крім того, кадровий потенціал включає у себе інтелектуальний потенціал, фаховий потенціал, потенціал мобільності, потенціал способу життя, мотиваційний потенціал тощо.

Інтелектуальний потенціал являє собою освітню структуру корпоративного підприємства, рівень інтелекту фахівців. Фаховий потенціал – це ПКС персоналу, культура управління, фахова відповідність. Потенціал мобільності – це наявність джерел та переду-

мов внутрішньофірмової мобільності (процесної та функціональної), особового зростання фахівців. 4. Потенціал способу життя розглядається як наявність заходів щодо підтримки здорового способу життя, відновлення здоров'я, охорони праці, підтримки сприятливого соціально-психологічного клімату. Мотиваційний потенціал передбачає умови реалізації мотивуючих чинників, системи корпоративної соціальної відповідальності. На якість кадрового потенціалу здійснюють вплив інституційні та внутрішні фактори. Внутрішні фактори залежать, у свою чергу, від стратегії розвитку корпоративного підприємства. Таким чином, внутрішні фактори формуються в залежності від особистого потенціалу фахівців та внутрішнього середовища корпоративного підприємства.

Інституційні чинники впливають на корпоративне підприємство і якісно, і кількісно, змушуючи підприємство коригувати корпоративну стратегію. Загалом, модернізація корпоративного підприємства дозволяє йому досягти конкурентних переваг і у довгостроковій, і у короткостроковій перспективі.

Висновки та перспективи подальших наукових розробок у даному напрямі. Проведене дослідження обґрунтовує, що модернізація корпоративних підприємств є сучасним джерелом підвищення процесної конкурентоспроможності. Це дає змогу дійти таких висновків:

1. Модернізація корпоративних підприємств передбачає реалізацію комплексу заходів у двох напрямках: технологічному та соціальному.

2. На модернізацію корпоративних підприємств впливають внутрішні та інституційні чинники. Внутрішні фактори модернізації формуються в залежності від особистого потенціалу фахівців та внутрішнього середовища корпоративного підприємства. Інституційні чинники впливають на корпоративне підприємство і якісно, і кількісно, змушуючи підприємство коригувати корпоративну стратегію.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гудзь О.Є. Корпоративне управління : навчальний посібник / О.Є. Гудзь. – К. : Державний університет телекомунікацій, 2014. – 123 с.
2. Ефимычев Ю.И. Модернизация предприятий промышленности: концепция, стратегии и механизм реализации / Ю.И. Ефимычев, О.В. Трофимов, А.Ю. Ефимычев, А.Г. Шипилов // Креативная экономика [Электронный ресурс]. – № 11. – М. : Изд-во «Креативная экономика», 2011. – С. 31-36. – Режим доступа : <http://www.creativeconomy.ru/articles/14224/>.
3. Ефимычев Ю.И. Методика выбора инновационной стратегии развития промышленного предприятия / Ю.И. Ефимычев, Т.В. Трофимова, О.В. Трофимов // Креативная экономика [Электронный ресурс]. – № 5. – М. : Изд-во «Креативная экономика», 2010. – С. 8-13. – Режим доступа : <http://www.creativeconomy.ru/articles/3577/>.
4. Ілюхін О. Корпоративне управління в Україні / О. Ілюхін // Схід. – 2010. – № 7(107). – С. 48-52.
5. Корпоративне управління бізнес-структурами: теорія креативності, розвиток мереж та концепт самоорганізації підприємництва : [монографія] / В.В. Коваль. І.М. Тихонова, К.С. Шапошников, І.В. Яцкевич ; Одеський інститут фінансів УДУФМТ. – Одеса : ВМВ, 2013. – 272 с.
6. Олійник Г. Ю. Організаційно-економічний механізм корпоративного управління підприємствами транспорту та зв'язку : монографія / Г.Ю. Олійник, Т.І. Лозова, П.С. Єщенко, В.В. Жебка, С.Я. Салига. – К. : Логос, 2012. – 424 с.
7. Редькін О.С. Сучасні стратегії та технології корпоративного управління : [монографія] / О.С. Редькін, В. Реген, Н.А. Хрущ ; Одес. Нац. Академія зв'язку ім. О.С. Попова. – Одеса : «Евен», 2004. – 216 с.
8. Редькин А.С. Современные концепции корпоративного управления / А.С. Редькин // Вестник социально-экономических исследований : [сб. науч. тр.]. – Одесса : ОГЭУ, 2002. – Вып. 11. – С. 22-34.
9. Трофимов О.В. Основные направления преобразований в деятельности организации в рамках стратегии инновационного развития / О.В. Трофимов // Креативная экономика [Электронный ресурс]. – № 4. – М. : Изд-во «Креативная экономика», 2010. – С. 17-21. – Режим доступа : <http://www.creativeconomy.ru/articles/3223/>.
10. Трофимов О.В. Новая концепция стратегического управления предприятиями в современных условиях / О.В. Трофимов, Т.В. Трофимова // Креативная экономика [Электронный ресурс]. – № 3. – М. : Изд-во «Креативная экономика», 2010. – С. 31-36. – Режим доступа : <http://www.creativeconomy.ru/articles/3102/>.
11. Шапошников К.С. Креативное корпоративное управление: теория и практика : [монографія] / К.С. Шапошников ; Херсонський державний університет. – Херсон : Видавництво ХДУ, 2010. – 256 с.